

לא לעכב את הישועה

מה עושים משמים? דואגים שפרעה ישכח את החלום כל בוקר מחדש, הוא לא מפסיק לחלום, הגאולה עדיין ממתינה, מוכנה להתממש בהגיע הרגע הנכון ואז יקום פרעה וידרוש פתרון. אם כן מסתדרים נפלא שני המדרשים, אכן רצה הקב"ה להוציא את יוסף מן הבור בדרך של כבוד וגדולה על ידי חלום פרעה, ובאמת נגזרו עליו רק עשר שנים בכלא המצרי ולא היה צריך הקב"ה שנתיים נוספות על מנת לגרום לפרעה לחלום, אלא שהחלום הגיע לפרעה בסוף אותן עשר שנים, רק שכמו במדרש תנחומא, שימת בטחונו של יוסף בשר המשקים גרם לפרעה לשכוח את החלום כשהוא התעורר ובקשתו משר המשקים עיכבה את יציאתו בשנתיים. וכשהגיע זמנו לצאת אכן יצא בכבוד גדול על ידי פיתרון חלום פרעה כמו שכתוב במדרש רבה.

ומביא בעל חובות הלבבות בפרק הרביעי של שער הבטחון דוגמא להשתדלות ואומר שיש לבעל האדמה לחרוש אותה ולנקותה מן הקוצים, ולזרעה ולהשקותה אם יזדמנו לו מים – ויבטח על הבורא יתברך להפרותה ולשומרה מן הפגעים. ומדגיש בעל החובות הלבבות "ואם יבא לו טרפו על פנים מאפני הסיבות אשר התעסק בהן, ראוי לו שלא יבטח על הסיבה ההיא וישמח בה, כי יחלש בטחונו באלוקיו, אך יודה הבורא אשר הטריפו אחר יגיעתו ולא שם עמלו וטרחו לריק", על האדם לעשות את ההשתדלות הנצרכת, אך אסור לו לבטוח באותה השתדלות, אלא לעשות את הנדרש ממנו ולהשים בה' מבטחו שיצליח בדרכיו.

שמעתי פעם מדד לכמה השתדלות על האדם לעשות, והמדד תלוי ברמת האמונה של האדם,

מי שיש לו שמונים אחוז אמונה צריך לעשות עשרים אחוז השתדלות ומי שיש לו עשרים אחוז אמונה צריך לעשות שמונים אחוז השתדלות. יוסף הצדיק בדרגתו, עצם הבקשה משר המשקים הייתה השתדלות מעבר למידה שהוא נדרש אליה ועל כן נתבע ונשאר שנתיים נוספות בבור המצרי. נזכור כי הגאולה מוכנה לנו, וכמו שדאגו משמים שאחותו של רבא תכין מראש את התרנגולת ותביא איתה יין ישן על מנת שתגיע בדיוק כשהעני צריך לקבלם, וכמו שחלם פרעה את אותו חלום שוב ושוב במשך שנתיים בהמתנה לרגע הנכון שיוסף צריך לצאת מהבור, כך הקב"ה עומד ומחכה לקיים את נבואות הישועה שהתנבאו נביאינו, אל לנו לעכב את הגאולה ולהשים בטחונו בבשר ודם, אלא "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנו בשם ה'", נשים כל יחינו אל השי"ת והוא יגאלנו במהרה בימינו אמן!

מסופר במסכת כתובות (זו:) על עני אחד שהגיע לבקש מרבא שיזון אותו מכספי הצדקה, שאל אותו רבא "במה אתה סועד?" וענה אותו עני כי הוא רגיל לאכול תרנגולת מפוטמת ויין ישן, וכששאל אותו רבא אם לא חושש הוא לדחוק את כספי הציבור שיקנו לו כאלה מעדנים, ענה אותו עני שאינו אוכל משלהם אלא משל הקב"ה. רק סיים העני את דבריו והגיעה אחותו של רבא מרחוק אחרי שלא נפגשו שנים עשר שנים כשבידיה תרנגולת מפוטמת ויין ישן לאחיה, פנה רבא לאותו עני ואמר שבשבילו זימנו את הסעודה הזאת.

עשר שנים עברה שנה יושב יוסף בבית האסורים במצרים, אחרי עשר שנים כבר ראה את ישועתו מתקרבת כשיצא שר המשקים והוא ביקש ממנו שיזכיר אותו לטובה בפני פרעה שישחרר אותו. אך שר המשקים יוצא ושוכח מהנער העברי שפתר את חלומו לטובה בכלא, רק "ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם חלום" ובאין פותר אותו נזכר שר המשקים באותו נער וממליץ לפרעה להשתמש בשירותיו.

המדרשים השונים אומרים שעל יוסף נגזר להיות עשר שנים בכלא, אך חולקים הם בסיבת הארכת הזמן בשנתיים נוספות, התנחומא תולה את הדבר בבקשתו של יוסף משר המשקים ואומר: "ולמה הוסיפו לו עוד שתי שנים? אמר הקב"ה: 'אתה השלכת בטחוני ובטחת בשר המשקים ואמרת לו שתי זכירות' כי אם זכרתני והזכרתני?" תשתכח ב' שנים בבית הסוהר', לכך "ויהי מקץ שנתיים ימים" ב' שנים ליציאת שר המשקים", כלומר אומר המדרש תנחומא שהשנתיים הנוספות של יוסף בבית הסוהר הן כיוון שבדרגת הביטחון שלו לא היה לו לבטוח כלל בבשר ודם אלא רק בקב"ה, על כן כשבטח בשר המשקים נגזרו עליו שנתיים נוספות.

אך במדרש רבה מביא תירוץ אחר: "אלו שתי שנים שנתוספו לו מאותה שעה שיצא שר המשקים מבית הסוהר, ולמה נתוספו לו ב' שנים? כדי שיחלום פרעה ויתגדל (יוסף) על ידי חלום", כלומר שסיבת העיכוב היא שיצא בכבוד אחר חלום פרעה. ולכאורה שני מדרשים סותרים הם, אך אלו ואלו דברי אלוקים חיים ונראה להסבירם על פי המדרש הגדול שאומר שכל אותם שתי שנים היה פרעה רואה את החלום בכל לילה ולילה ולא היה זוכרו, עד שהגיע קץ יוסף לצאת מבית האסורים, השכים בבוקר והיה זוכרו.

את הישועה הקב"ה הכין בזמן, כבר לאחר עשר שנים, התאריך המקורי שנגזר משמים שבו יוסף צריך להשתחרר פרעה חולם את החלום שצריך פתרון. דרכו של יוסף לגדולה עומדת מוכנה, החלום נחלם, פרעה זקוק לפיתרון, אך בעקבות בקשתו לשר המשקים נדחה קצו והתעכב שחרורו.